

С Т А Н О В И Щ Е

на Върховния касационен съд
на Република България

по конституционно дело № 14/2009 г. на Конституционния съд на Република България, образувано по искане на Министерския съвет за установяване противоконституционността на чл.1 от Закона за амнистията /Обн. ДВ, бр. 26 от 2009 г./ и допуснато за разглеждане с определение от 06.10.2009 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Искането е за установяване противоконституционността на чл. 1 от Закона за амнистията (Обн. ДВ, бр. 26 от 2009 г.). Становището на Министерския съвет е за наличие на противоречие с текстовете на чл. 4, ал.1, чл. 6, ал.2, както и на чл. 31, ал.1 от Конституцията на Република България.

Според искането спорен и несъобразен с принципа на правовата държава (чл.4, ал.1 от Конституцията), е начинът за определяне на деянията, обхванати от амнистията, чрез обобщаването им въз основа на общи критерии, а не чрез изрично посочване на конкретните престъпления. Твърди се още, че при използвания критерий амнистираните деяния попадат в различни раздели от Наказателния кодекс.

Изходната позиция, от която се прави преценката за противоконституционност, е възприетото в мотивите на искането виждане за вида на амнистията, определена като: “декриминализираща, при която се заличава престъпният характер на деянието и води освен до прекратяване на наказателната отговорност и до преоценка на самите обосноваващи деяния – те престават да се смятат за престъпления”.

Правният институт на амнистията е уреден в чл. 83 от НК. Цитираната разпоредба дава основание за приетото в доктрината разграничаване на амнистията в зависимост от действието ѝ – като такава, която заличава престъпния характер на определен вид извършени деяния и на амнистия, която освобождава от наказателна отговорност и от последиците на осъждането за определени престъпления.

Разпоредбата на чл. 1, ал.1 от Закона за амнистия (ЗА), не дава основание да се приеме застъпената в искането теза за вида на амнистията. Оспореният текст изрично предвижда: “..амнистират се, като се освобождават от наказателна отговорност и от последиците на осъждането, лицата, които до 1 юли 2008 г. са извършили престъпления по непредпазливост, за които по закон се предвижда лишаване от свобода до 5 години или по – леко наказание”. Съдържанието ясно определя, че става дума за втората хипотеза на чл. 83 от НК. Действието на този вид амнистия се изразява в това, че не заличава престъпния характер на извършеното деяние, то си остава общественоопасно и противоправно, но със закона се отменя само наказуемостта и тази отмяна е временна и изключителна. Обхващат се само деянията, посочени в акта за амнистия, за установен период от време, като извършените след това деяния са на общо основание наказуеми.

Конституционната уредба на амнистията (чл. 84, т. 13), е лаконична – “Народното събрание : дава амнистия”, следователно изцяло в правомощията на Народното събрание е да уреди с обратна сила наказателноправния режим на определени деяния и субекти, използвайки един от двата варианта на амнистията, визирани в чл. 83 от НК. Конституцията не въвежда ограничаване на това изключително правомощие на Народното събрание.

Специфичният характер и резултатът, към който е насочена амнистията, изисква деянията, обхванати от нея, да бъдат нормативно определени. Прегледът на актовете за амнистия, приемани до сега, налага извод, че с оглед формулировката на техните разпоредби определянето на

деянията е било постигано или чрез изброяване на конкретни текстове от наказателния закон, или чрез посочването на други белези от съставите на съответните престъпления – форма на вина, предвидено наказание и други общи белези. Всъщност, става дума за различна законодателна техника, възприета с оглед на конкретните цели на всяка амнистия, без това да променя наказателноправното ѝ действие. Достатъчно е при използвания подход да са спазени изискванията за яснота и прецизност на правната норма до степен, която позволява конкретизирането на деянията и субектите, към които е насочена амнистията.

Приложното поле на амнистията, кои престъпления обхваща и в кой раздел от НК попадат те, е обусловено единствено и само от наказателната политика на формиралото се в народното представителство мнозинство и не зависи от критерия, използван при определянето им.

Нарушението на чл. 6, ал.2 от Конституцията се обосновава с твърдението, “че се създава неравнопоставеност между, лицата извършили съответните деяния преди 1 юли 2008 г. и след това”.

Съществена особеност на амнистията е, че въздейства върху вече възникнали наказателни правоотношения, а не и върху такива, които ще възникнат в бъдеще. Актовете за амнистия се отнасят само за престъпни деяния, които са били извършени до точно фиксирана дата, определена от законодателя, поради което и тяхното действие се разпростира само върху лица, извършители на такива деяния до този момент. Оспореният текст, с оглед критериите, които са заложили в него, не създава предпоставки за неравноправно третиране на лицата, извършили деянията, обхванати от амнистията.

Затова, несъстоятелно е становището на вносителя, че законът създава неравнопоставеност между лицата, извършили инкриминираните деяния преди и след 1 юли 2008 г.

Становището, че е нарушен и чл. 31, ал.1 от Конституцията, е не до там

ясно, предвид единствено заявеното : съдебната власт ще бъде лишена от възможността да упражни контрол (да повдигне обвинение) върху лицата, извършили деянията, обхванати от амнистията.

Разпоредбата на чл. 31, ал. 1 е включена в глава втора на Конституцията – “Основни права и задължения на гражданите” и принципно урежда основното конституционно право на всеки обвинен в престъпление “..да бъде предаден на съдебната власт в законно определения срок...”. Конституционната разпоредба урежда процесуалното задължение на органите на съдебната власт да осигурят в разумен срок разглеждане на делото на всяко лице, обвинено в извършване на престъпление и няма нищо общо, с който и да е акт за амнистия, защото законът с обратна сила прекратява не само възникналото материалноправно наказателно правоотношение, но и обусловените от него процесуални правоотношения.

Уважаеми конституционни съдии,

По представените ви съображения Пленумът на ВКС счита, че разпоредбата на чл. 1 от Закона за амнистия /ДВ, бр.26/2009 г., в сила от 22.04.2009г./ не е противоконституционна.

Становището е прието на заседание на Пленума на ВКС, проведено на 26.10.2009 г. От общо 93 съдии на заседанието присъстваха 81. От тях „за” приемане на становището гласуваха 81 колеги.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД:**

